

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

УДК 347.772

І. Є. ЯКУБІВСЬКИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка

ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ПУБЛІЧНИХ ЛІЦЕНЗІЙ У СФЕРІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ

У статті досліджено питання щодо юридичної природи публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права та суміжних прав (GNU General Public License, Creative Commons, Free Art License та ін.). Автор не погоджується із тим, що публічні ліцензії є договорами приєднання, і наводить аргументи на користь віднесення публічних ліцензій до категорії односторонніх правочинів. За результатами проведеного аналізу сформульовано пропозиції до законодавства України про авторське право і суміжні права.

Ключові слова: авторське право, суміжні права, публічна ліцензія, договір приєднання, односторонній правочин.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку інформаційних технологій, їх тотального проникнення практично у всі сфери життя людини, набула поширення практика, коли суб'єкт права інтелектуальної власності, бажаючи зробити відповідний об'єкт максимально доступним для інших, надає загальний дозвіл на його використання заздалегідь неперсоніфікованому колу осіб на визначених ним умовах. Насамперед, подібна модель ліцензування застосовується щодо комп'ютерних програм. Так, низку ліцензій для вільного програмного забезпечення розроблено під егідою Free Software Foundation (GNU General Public License (далі – GNU GPL) та ін.) [1]. Іншою некомерційною організацією, створеною для просування відкритого програмного забезпечення, виступає Open Source Initiative [2]. Водночас станом на сьогодні реалізація подібних систем ліцензування не обмежується лише програмним забезпеченням. Яскравим прикладом тут є ліцензії Creative Commons (далі – CC). Вони є ліцензіями авторського права (хоча сфера їх застосування не охоплює програмного забезпечення), але останні версії цих ліцензій стосуються також суміжних прав та прав *sui generis* на бази даних [3]. Існують також більш спеціалізовані варіанти подібних ліцензій, як-от Free Art License для художніх творів [4], Open Database License для баз даних [5]. На даний час практика подібного ліцензування успішно реалізується у багатьох країнах світу, демонструючи свою ефективність та гнучкість, у зв'язку із чим постає питання щодо

перспектив впровадження її в Україні. Відтак, у даній статті спробуємо розібратись у юридичній природі таких ліцензій та проаналізувати перспективи їх застосування в Україні.

Аналіз останніх досліджень. У вітчизняній літературі означена проблематика вже досліджувалась такими науковцями, як К. О. Афанасьєва (Горська) [6, с. 7–8], В. О. Борідченко [7, с. 56–59], О. В. Жилинкова [8, с. 74–86; 9, с. 54–59], А. С. Нерсисян [10, с. 31–33], Д. В. Пилоченко [11, с. 59–67], О. Р. Шишка [12, с. 203–206], Н. Є. Яркіна [13, с. 220–223]. Водночас ціла низка важливих питань так і залишаються дискусійними і потребують подальшого аналізу.

Виклад основного матеріалу. У наукових публікаціях по відношенню до окреслених вище систем ліцензування вживаються різні терміни: «публічні ліцензії» [8, с. 75–77], «відкриті ліцензії» [10, с. 31–33], «ліцензії копілефт» [11, с. 59–67], «вільні ліцензії» [13, с. 220–223]. У Рекомендаціях Державної служби інтелектуальної власності України йдеться про «вільні публічні ліцензії» [14].

На наш погляд, найбільш оптимальним в умовах правової системи України було б використання в даному випадку терміна «публічні ліцензії». Щодо вжитого у рекомендаціях Державної служби інтелектуальної власності України терміна «вільні публічні ліцензії» варто зауважити, що відповідно до ч. 1 ст. 12 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) особа здійснює свої цивільні права вільно, на влас-

ний розсуд. З огляду на це слово «вільні» у даному випадку є зайвим, оскільки видача ліцензії вже сама по собі є актом вільного волевиявлення правоволодільця. Водночас характеристика ліцензії як «публічної» вказує на те, що така ліцензія адресована невизначеному колу осіб (на відміну від ліцензії, яка надається конкретній особі за ліцензійним договором). З другого боку, термін «публічна ліцензія» є достатньо універсальним, оскільки дозволяє охопити практично всі згадані вище системи ліцензування.

У літературі дискусійним є питання щодо юридичної природи публічних ліцензій. У цьому аспекті окреслилось два основних підходи: одні науковці виходять із договірної природи таких відносин, розглядаючи їх крізь призму договорів приєднання [10, с. 33; 11, с. 66; 12, с. 205–206; 15, с. 114–115]. Інша позиція зводиться до характеристики публічних ліцензій як односторонніх правочинів [8, с. 75–77; 9, с. 54–59]. Утім існують роботи, в яких загалом підтримується друга точка зору, хоча, наприклад, деякі із ліцензій CC пропонується вважати такими, що мають договірну природу [13, с. 220–223]. Варто зазначити, що саме перший із названих підходів був сприйнятий у Рекомендаціях Державної служби інтелектуальної власності України «Щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав».

Якщо звернутись до практики надання публічних ліцензій, то можна констатувати, що у більшості випадків це відбувається шляхом розміщення правоволодільцем інформації про те, що відповідний об'єкт може використовуватися будь-якою особою та вказуються умови такого використання. Так, застосування ліцензій для вільного програмного забезпечення GNU передбачає додавання двох елементів у кожен файл вихідного тексту комп'ютерної програми: зазначення про авторські права та заяву про дозвіл копіювання, в якому зазначається, що програма поширюється на умовах відповідної ліцензії (GPL, LGPL тощо). Також у дистрибутив програми поміщується текст самої ліцензії [16]. Схожим чином застосовуються ліцензії CC: правоволодільець поміщує вказівку про те, що даний твір може бути використаний на умовах ліцензії Creative Commons певного виду із відповідним URL посиланням на сам текст ліцензії [3].

Водночас існують і такі ліцензії, за умовами яких набуття ними чинності вимагає акцепту з боку ліцензіата. Йдеться, зокрема, про розроблені на базі французького законодавства *Ceа CNRS Inria Logiciel Libre Licence (CeCILL)* [17], *Licence Art Libre* (англ. – *Free Art License (FAL)*) [4]. При цьому акцепт, зазвичай, полягає у вчиненні дій з використання твору. Напри-

клад, п. 3.1 *CeCILL* передбачено, що Ліцензіат вважатиметься таким, що акцептував дану Угоду, із настанням першої із вказаних подій: (i) завантаження програми у будь-якому значенні, зокрема, завантаження із віддаленого сервера чи завантаження із матеріального носія; (ii) перше здійснення Ліцензіатом будь-яких прав, передбачених нижче.

Для з'ясування юридичної природи публічних ліцензій в контексті цивільного законодавства України слід виходити з того, що суб'єкту авторського права належить право дозволяти використання твору (статті 424, 440 ЦКУ). При цьому у наведених статтях ЦКУ немає обмежень стосовно того, кому може бути адресований такий дозвіл – конкретній особі чи невизначеному колу осіб. Далі у ч. 4 ст. 426 ЦКУ сказано, що умови надання дозволу (видачі ліцензії) на використання об'єкта права інтелектуальної власності можуть бути визначені ліцензійним договором, який укладається з додержанням вимог цього Кодексу та іншого закону. Таким чином, положення Книги 4 ЦКУ передбачають, що надання дозволу на використання об'єкта права інтелектуальної власності в рамках ліцензійного договору є лише одним із можливих способів здійснення права дозволяти використання такого об'єкта.

У свою чергу, у ст. 1107 ЦКУ серед договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності окремо названо ліцензію та ліцензійний договір. Така позиція законодавця, в цілому, критично сприймається у літературі [18, с. 68; 19, с. 146; 20, с. 207–208; 21, с. 17–18].

Відповідно до ч. 2 ст. 1108 ЦКУ ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності може бути оформлена як окремий документ або бути складовою ліцензійного договору. Звідси випливає, що ліцензійний договір – це один із варіантів оформлення ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Вважаємо, що в контексті права інтелектуальної власності ліцензія повинна розглядатися як загальна категорія, що означає дозвіл правоволодільця на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Видача ліцензії становить собою акт здійснення правоволодільцем належного йому права дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ст. 424 ЦКУ). У літературі в контексті здійснення цивільних прав та інтересів виділяється категорія «способи здійснення», під якими розуміють конкретні дії, шляхом вчинення яких особа здійснює належне їй суб'єктивне право [22, с. 93; 23, с. 206–207; 24, с. 343].

З цієї позиції можна зазначити, що здійснення правоволодільцем виключного права дозволяти ви-

користання об'єкта традиційно опосередковується ліцензійним договором, який укладається між правоволодільцем та іншою конкретною особою і передбачає надання саме цій особі дозволу на використання об'єкта на визначених умовах. Тобто договірний спосіб здійснення виключного права дозволяти використання об'єкта передбачає надання дозволу конкретному суб'єкту, а саме контрагенту правоволодільця у відповідному договорі. Водночас можливим є й інший (недоговірний) спосіб здійснення даного права, який передбачає надання правоволодільцем дозволу на використання об'єкта невизначеному (неперсоніфікованому) колу осіб. Власне, саме такою конструкцією, зазвичай, і є розглядувані нами публічні ліцензії. І з цієї позиції останні можна розглядати як односторонні правочини.

Відповідно до ч. 3 ст. 202 ЦКУ одностороннім правочином є дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами.

Розглядаючи крізь призму даного положення публічні ліцензії, можна констатувати, що їх надання є вольовою дією однієї сторони (правоволодільця), яка спрямована на надання дозволу на використання об'єкта іншим особам без персоніфікації останніх. При цьому цивільно-правовий наслідок такого правочину настає вже з моменту волевиявлення правоволодільця. Використовуючи об'єкт на умовах публічної ліцензії, особа діє на підставі вже наданого правоволодільцем загального дозволу.

Якщо ж притримуватися позиції, що публічна ліцензія є договором приєднання, то тоді важко буде обґрунтувати правомірність використання твору ліцензіатом. Адже договір укладається шляхом пропозиції однієї сторони укласти договір (оферти) і прийняття пропозиції (акцепту) другою стороною (ч. 2 ст. 638 ЦКУ). Відповідно договір є укладеним з моменту одержання особою, яка направила пропозицію укласти договір, відповіді про прийняття цієї пропозиції (ч. 1 ст. 640 ЦКУ). І лише з цього моменту договір як юридичний факт породжує відповідні цивільно-правові наслідки. Усе це повною мірою стосується і передбаченого ст. 634 ЦКУ договору приєднання.

Крім того, якщо виходити із договірної природи публічної ліцензії, то в такому випадку розміщення правоволодільцем інформації про те, що твір може вільно використовуватися на умовах публічної ліцензії та посилання на умови цієї ліцензії, слід розглядати як пропозицію укласти договір (оферти). Але, за загальним правилом, однією із ознак оферти є її адресність. Згідно із ч. 2 ст. 641 ЦКУ реклама або інші пропозиції, адресовані невизначеному колу осіб, є запрошенням робити пропозиції укласти договір,

якщо інше не вказано у рекламі чи інших пропозиціях.

У свою чергу, вчинення користувачем дій відповідно до ліцензії (запуск програми, її завантаження, модифікація тощо) в такому разі мало б розглядатись як прийняття пропозиції укласти договір (акцепту). Але цивільне законодавство пов'язує укладення договору не просто із прийняттям пропозиції акцептантом, а з одержанням відповіді про акцепт оферентом (ч. 1 ст. 640 ЦКУ). Проте правоволодільець, який надав загальний дозвіл на використання твору, не одержує жодної інформації про прийняття умов публічної ліцензії особою, яка використовує твір на умовах такої ліцензії. Правоволодільець зазвичай і не знає точного кола осіб, які фактично використовують твір на умовах наданої ним публічної ліцензії. Тоді виникає питання, наскільки правильно вести мову про існування у правоволодільця відповідних договірних відносин з такими особами.

У літературі висловлена точка зору, що коли умови ліцензій СС створюють додаткові обов'язки для користувача (by-nc-sa, by-sa), вони можуть розглядатися лише як ліцензійний договір, який вимагає акцепту та дотримання інших вимог до його оформлення [13, с. 223].

Видається, що наявність у ліцензіях СС тих чи інших умов, яких має дотримуватися користувач, не впливає на природу таких ліцензій як односторонніх правочинів. По суті, кожна із таких ліцензій передбачає певні умови, яких має дотримуватися користувач при використанні твору (зазначення авторства (BY), розповсюдження похідних творів на тих самих умовах (SA), тільки некомерційне використання (NC), без похідних творів (ND)). Проте основна мета даних ліцензій – надання права на використання об'єкта невизначеному колу осіб на певних умовах. З другого боку, ч. 3 ст. 202 ЦКУ передбачає, що односторонній правочин може створювати обов'язки для інших осіб лише у випадках, встановлених законом, або за домовленістю з цими особами. Тому наявність в особи, яка використовує твір на основі публічної ліцензії, обов'язку дотримуватися визначених правоволодільцем умов є цілком сумісним із визнанням публічної ліцензії одностороннім правочином за умови, що такий обов'язок передбачено у законі.

У випадку, коли особа, яка використовує твір на основі публічної ліцензії, порушує визначені правоволодільцем умови, чинність ліцензії для даної особи припиняється. Такі положення містяться, зокрема, у ліцензіях GNU GPL [1], CC [3], FAL [4] та ін. При цьому часто передбачаються умови щодо відновлення чинності втрачених прав за ліцензією. Наприклад, у ліцензіях СС версії 4.0 зазначено, що ліцензіат авто-

матично отримує усі права назад, якщо він виправить порушення умов у термін до 30 днів.

Визнання публічних ліцензій односторонніми правочинами, однак, не вирішує усіх проблем, пов'язаних із можливістю їх використання в умовах правового поля України.

Так, окремі вітчизняні науковці вважають, що ліцензії СС підпадають під визначення ліцензії як окремого документа відповідно до ч. 2 ст. 1108 ЦКУ [9, с. 54–59; 13, с. 220–223]. Такий підхід видається загально вірним, оскільки дозволяє розглядати такі ліцензії як односторонні правочини, відмінні від ліцензійних договорів. Проте не можна залишити поза увагою ту обставину, що у ч. 1 ст. 1108 ЦКУ йдеться про надання особою, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіаром), іншій особі (ліцензіату) письмового повноваження, яке надає їй право на використання цього об'єкта у певній обмеженій сфері. Тобто ліцензія в розумінні ст. 1108 ЦКУ має адресний характер. У свою чергу, публічні ліцензії передбачають надання дозволу на використання об'єкта заздалегідь невизначеному (неперсоніфікованому) колу осіб.

Ще один проблемний момент, пов'язаний із тим, що відповідно до ч. 2 ст. 1107 ЦКУ договір щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності укладається у письмовій формі. У разі недодержання письмової форми договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності такий договір є нікчемним. Слід зазначити, що дане правило стосується усіх передбачених ч. 1 ст. 1107 ЦКУ правових конструкцій, включаючи ліцензію. До того ж, у ч. 1 ст. 1108 ЦКУ ліцензія характеризується як «письмове повноваження». Вимоги до письмової форми правочину встановлені ст. 207 ЦКУ. При цьому різновидом письмової форми правочину вважаються правочини, вчинені із використанням електронних засобів зв'язку [25, с. 32; 26, с. 205–206]. Відтак, відповідно до ст. 1107 ЦКУ, якщо надання дозволу на використання об'єкта права інтелектуальної власності за формою не відповідає вимогам ст. 207 ЦКУ, то відповідний правочин є нікчемним.

При цьому, якщо повернутись до позиції, за якою публічні ліцензії належать до договорів приєднання, то їх зміст має бути викладений у відповідному документі (документах) і містити підписи обох сторін (зокрема, електронні), чого у практиці надання таких ліцензій, зазвичай, немає. Як зазначає В. С. Дмитришин, умови таких договорів можуть бути викладені в письмовій або електронній формі у примірниках комп'ютерних програм чи додаватись до них як окремий документ. Приєднання може здійснюватися шля-

хом виконання особою, яка приєднується до договору, певних дій, що виражають її волю до такого приєднання [15, с. 114–115]. В останньому випадку йдеться про так звані конклюдентні дії. Але, відповідно до ч. 2 ст. 205 ЦКУ, правочин, для якого законом не встановлена обов'язкова письмова форма, вважається вчиненим, якщо поведінка сторін засвідчує їхню волю до настання відповідних правових наслідків. Тобто вчинення правочину через конклюдентні дії допускається лише в тих випадках, коли закон не вимагає для відповідного правочину обов'язкової письмової форми. Проте, як уже було сказано, ч. 2 ст. 1107 ЦКУ, власне, передбачає для договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності обов'язкову письмову форму. Це ще раз демонструє вразливість позиції, за якою публічні ліцензії характеризуються як договори приєднання.

Якщо сприйняти точку зору, відповідно до якої публічна ліцензія є одностороннім правочиним, то і в цьому випадку, з огляду на положення ч. 2 ст. 1107 ЦКУ, мають бути дотримані вимоги ст. 207 ЦКУ: така ліцензія має бути оформлена у вигляді окремого документа і містити підпис особи, яка видає ліцензію (ліцензіара). Але і такий варіант не є властивим для публічних ліцензій, умови яких викладаються в електронній формі, проте, зазвичай, вони не містять підпису ліцензіара (зокрема, електронного). Відповідно до ч. 1 ст. 6 ЗУ «Про електронні документи та електронний документообіг», для ідентифікації автора електронного документа може використовуватися електронний підпис. Варто зазначити, що, на відміну від попередньої редакції даного закону, яка діяла до внесення змін законом від 15.04.2014, чинна редакція не розглядає електронний підпис як обов'язковий реквізит електронного документа. Однак у будь-якому випадку додержання вимог до письмової форми правочину, передбачених ст. 207 ЦКУ, вимагає наявності підпису особи, яка вчиняє односторонній правочин.

Також варто звернути увагу на положення ст. 214 ЦКУ, ч. 1 якої передбачає, що особа, яка вчинила односторонній правочин, має право відмовитися від нього, якщо інше не встановлено законом. Проте для публічних ліцензій, власне, є характерним інше вирішення даного питання – такі ліцензії, переважно, є безвідкличними. Публічна ліцензія, як правило, видається на весь строк чинності майнових авторських чи суміжних прав і може бути достроково припинена лише у разі порушення конкретною особою її умов і тільки у відношенні до цієї особи. Такий принцип лежить в основі ліцензій GNU GPL [1], СС [3] та низки інших публічних ліцензій.

Висновки. Таким чином, можемо констатувати, що станом на сьогодні використання публічних ліцензій в умовах правового поля України є вельми проблематичним, незалежно від того, яку із позицій щодо їх юридичної природи займати. Але очевидним є одне – законодавство України повинно надавати правоволодільцеві свободу вибору щодо можливих способів здійснення ним виключного права дозволяти використання об'єкта авторського права чи суміжних прав. У цьому аспекті вважаємо, що положення, які стосуються ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності, слід виключити із глави 75 ЦКУ. Відповідні питання мали б регулюватися главою 35 ЦКУ в контексті здійснення виключного права дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності. Це дасть змогу розглядати ліцензію як загальне поняття, що охоплює як випадки надання дозволу на використання об'єкта права інтелектуальної власності на основі ліцензійного договору, так і публічні ліцензії. Відповідно, такий підхід робить можливим віднесення публічних ліцензій до односторонніх правочинів і виводить їх зі сфери дії положень ч. 2 ст. 1107 ЦКУ про обов'язковість письмової форми договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності під страхом їх нікчемності. За таких умов питання про форму публічних ліцензій та правові

наслідки її недодержання вирішуватиметься на основі загальних положень глави 16 ЦКУ.

Главу 36 ЦКУ доцільно доповнити новою статтею такого змісту:

«Стаття 443¹. Публічна ліцензія на використання твору

1. Суб'єкт авторського права має право надати загальний дозвіл на використання твору будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія).

2. Особа, яка використовує твір на основі публічної ліцензії, зобов'язана дотримуватись визначених суб'єктом авторського права умов, на яких її було видано.

3. Умовами публічної ліцензії може бути передбачено, що така ліцензія є безвідкличною. У такому випадку публічна ліцензія діє протягом усього строку чинності майнових авторських прав на твір і може бути достроково припинена лише щодо особи, яка порушила умови, зазначені у частині другій цієї статті».

Ураховуючи, що станом на сьогодні сфера застосування публічних ліцензій охоплює також суміжні права (зокрема, остання версія ліцензій CC), ст. 452 ЦКУ варто доповнити новою частиною такого змісту: «3. До публічних ліцензій на використання об'єктів суміжних прав застосовуються положення статті 443¹ цього Кодексу».

ЛІТЕРАТУРА

1. Режим доступу: <http://www.gnu.org/licenses/licenses.ru.html>.
2. Режим доступу: <http://opensource.org/licenses>.
3. Режим доступу: <http://creativecommons.org.ua/about-creative-commons>.
4. Режим доступу: <http://artlibre.org/licence/lal/en/>.
5. Режим доступу: <http://opendatacommons.org/licenses/odbl/1.0/>.
6. Афанасьєва (Горська) К. Зміни концептуальних засад авторсько-правового регулювання в умовах глобалізації інформаційного простору / К. Афанасьєва (Горська) // Теорія і практика інтелект. власності. – 2014. – № 5. – С. 5–13.
7. Борідченко В. Копілефт – дорога до творчої свободи / В. Борідченко // Інтелект. власність. – 2008. – № 8. – С. 56–59.
8. Жилінкова О. В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном : монографія / О. В. Жилінкова. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 280 с.
9. Жилінкова О. В. Реалізація прав інтелектуальної власності в Інтернеті за допомогою ліцензій Creative Commons / О. В. Жилінкова // Юрид. журн. – 2011. – № 2. – С. 54–59.
10. Нерсисян А. Передача майнових прав інтелектуальної власності шляхом надання «відкритої ліцензії»: проблемні аспекти / А. Нерсисян // Юрид. журн. – 2009. – № 5. – С. 31–33.
11. Пилюченко Д. Ключові характеристики ліцензування копілефт / Д. Пилюченко // Теорія і практика інтелект. власності. – 2013. – № 4. – С. 59–67.
12. Шишка О. Р. Ліцензії Creative Commons як засоби правової охорони об'єктів авторських прав, розміщених у мережі Інтернет / О. Р. Шишка // Проблеми цивільного права та процесу : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (25 трав. 2013 р.). – Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ : Золота миля, 2013. – С. 203–206.
13. Яркіна Н. Є. Правова природа вільних ліцензій – ключ до їх легального застосування в Україні / Н. Є. Яркіна // Актуальні проблеми приватного права : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 93-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 27 лют. 2015 р.). – Х. : Право, 2015. – С. 220–223.

14. Рекомендації Державної служби інтелектуальної власності України «Щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sips.gov.ua/ua/recvilnuxpublits.html>.
15. Дмитришин В. С. Інтелектуальна власність на програмне забезпечення в Україні / В. С. Дмитришин, В. І. Березанська. – К. : Вірлен, 2005. – 304 с.
16. Режим доступу: <https://www.gnu.org/licenses/gpl-howto.ru.html>.
17. Режим доступу: http://www.cecill.info/licences/Licence_CeCILL_V2.1-fr.html.
18. Крижна В. М. Загальна характеристика договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності / В. М. Крижна // Право України. – 2004. – № 9. – С. 68–71.
19. Харитонova О. І. Ліцензійний договір, ліцензія та деякі проблеми правового регулювання пов'язаних з цим відносин / О. І. Харитонova, Є. О. Харитонов // Право України. – 2012. – № 9. – С. 143–155.
20. Якубівський І. Є. Ліцензійний договір за новим Цивільним кодексом України / І. Є. Якубівський // Вісн. Львів. ун-ту. Серія юридична. – 2006. – Вип. 41. – С. 204–211.
21. Якубівський І. Є. Договори щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності за законодавством України / І. Є. Якубівський // Підприємництво, госп-во і право. – 2007. – № 8. – С. 15–18.
22. Поротикова О. А. Проблема злоупотребления субъективным гражданским правом / О. А. Поротикова. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 256 с.
23. Цивільне право України : підручник : у 2 кн. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – Кн. 1. – 720 с.
24. Цивільне право : підручник : у 2 т. / за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.
25. Спасибо-Фатєєва І. В. Актуальні проблеми форми правочинів (теоретико-практичний аспект) / І. В. Спасибо-Фатєєва // Підприємництво, госп-во і право. – 2002. – № 8. – С. 32–36.
26. Блажівська Н. Є. Електронний правочин у цивільному праві України : монографія / Н. Є. Блажівська ; за наук. ред. д.ю.н., проф., чл.-кор. НАПрН України Р. О. Стефанчука. – К. : Алерта, 2014. – 240 с.

REFERENCES

1. Rezhym dostupu: <http://www.gnu.org/licenses/licenses.ru.html>.
2. Rezhym dostupu: <http://opensource.org/licenses>.
3. Rezhym dostupu: <http://creativecommons.org.ua/about-creative-commons>.
4. Rezhym dostupu: <http://artlibre.org/licence/lal/en/>.
5. Rezhym dostupu: <http://opendatacommons.org/licenses/odbl/1.0/>.
6. Afanasieva (Horska) K. Zminy kontseptualnykh zasad avtorsko-pravovoho rehuliuвання v umovakh hlobalizatsii informatsiinoho prostoru (Changes conceptual principles of copyright regulation in the context of globalization of information space), *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*, 2014, No. 5, pp. 5–13.
7. Boridchenko V. Kopileft – doroha do tvorchoi svobody (Copyleft – the road to creative freedom), *Intelektualna vlasnist*, 2008, No. 8, pp. 56–59.
8. Zhylinkova O. V. *Dohovirne rehuliuвання vidnosyn shchodo intelektualnoi vlasnosti v Ukraini ta za kordonom* (Contractual relations concerning regulation of intellectual property in Ukraine and abroad) monohrafiia, O. V. Zhylinkova, K., Yurinkom Inter, 2015, p. 280.
9. Zhylinkova O. V. Realizatsiia prav intelektualnoi vlasnosti v Interneti za dopomohoiu litsenzii Creative Commons (Implementation of intellectual property on the Internet using Creative Commons licenses), *Yurydychnyi zhurnal*, 2011, No. 2, pp. 54–59.
10. Nersesian A. Peredacha mainovykh prav intelektualnoi vlasnosti shliakhom nadannia «vidkrytoi litsenzii»: problemni aspekty (Transfer of intellectual property rights by providing «open licenses»: problematic aspects), *Yurydychnyi zhurnal*, 2009, No. 5, pp. 31–33.
11. Pyliuchenko D. Kliuchovi kharakterystyky litsenzuvannia kopileft (Key features of copyleft licensing), *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*, 2013, No. 4, pp. 59–67.
12. Shyshka O. R. Litsenzii Creative Commons yak zasoby pravovoi okhorony obektiv avtorskykh prav, rozmishchenykh u merezhi Internet (Creative Commons license as a means of legal protection of copyright hosted on the Internet), *Problemy tsyvilnoho prava ta protsesu: materialy nauk.-prakt. konf., prysviachenii pamiati profesora O. A. Pushkina* (25 travnia 2013 r.), Kh., Khark. nats. un-t vnutr. sprav; Zolota mylia, 2013, 652 pp. 203–206.

13. Iarkina N. Іe. Pravova pryroda vilnykh litsenzii – kliuch do yikh lehalnogo zastosuvannia v Ukraini (The legal nature of free licenses – the key to their legal application in Ukraine), *Aktualni problemy pryvatnoho prava: materialy mizhnarodnoi nauk.-prakt. konferentsii, prysviach. 93-y richnytsi z dnia narodzh. d-ra yuryd. nauk, prof., chl.-kor. AN URSSR V. P. Maslova* (Kharkiv, 27 liutoho 2015 r.), Kh., Pravo, 2015, p. 384, pp. 220–223.
14. Rekomendatsii Derzhavnoi sluzhby intelektualnoi vlasnosti Ukrainy «Shchodo zastosuvannia vilnykh publichnykh litsenzii na vykorystannia ob'ektiv avtorskoho prava i sumizhnykh prav», Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://sips.gov.ua/ua/recvilnuxpublits.html>.
15. Dmytryshyn V. S. *Intelektualna vlasnist na prohramne zabezpechennia v Ukraini* (Intellectual Property in Software in Ukraine) V. S. Dmytryshyn, V. I. Berezanska, K., Virilen, 2005, 304 p.
16. Rezhym dostupu: <https://www.gnu.org/licenses/gpl-howto.ru.html>.
17. Rezhym dostupu: http://www.cecill.info/licences/Licence_CeCILL_V2.1-fr.html.
18. Kryzhna V. M. Zahalna kharakterystyka dohovoriv shchodo rozporiadzhannia mainovymy pravamy intelektualnoi vlasnosti (General Characteristics of the Contracts on Disposition of Intellectual Property Rights), *Pravo Ukrainy*, 2004, No 9, pp. 68–71.
19. Kharytonova O. I. Litsenziinyi dohovor, litsenziia ta deiaki problemy pravovoho rehuliuвання poviazanykh z tsym vidnosyn (License and Some Problems of Legal Regulation Related Relations), O. I. Kharytonova, Ye. O. Kharytonov, *Pravo Ukrainy*, 2012, No 9, pp. 143–155.
20. Yakubivskiy I. Ye. Litsenziinyi dohovor za novym Tsyvilnym kodeksom Ukrainy (License Agreement for the New Civil Code of Ukraine), *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya yurydychna*, 2006, Vyp. 41, pp. 204–211.
21. Yakubivskiy I. Ye. Dohovory shchodo rozporiadzhannia mainovymy pravamy intelektualnoi vlasnosti za zakonodavstvom Ukrainy (Agreements on Disposition of Intellectual Property Rights Under the Laws of Ukraine), *Pidpriumnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 2007, No 8, pp. 15–18.
22. Porotikova O. A. *Problema zloupotrebleniya sub'ektivnym grazhdanskim pravom* (The Problem of the Abuse of the Subjective Civil Right), M., Volters Kluver, 2007, 256 p.
23. *Tsyvilne pravo Ukrainy* (Civil Law Ukraine): pidruchnyk, U 2-kh kn, Za red. O. V. Dzery, N. S. Kuznietsovoi, K., Yurinkom Inter, 2002, Kn. 1, 720 p.
24. *Tsyvilne pravo* (Civil Law): pidruchnyk: u 2 t., za red. V. I. Borysovoi, I. V. Spasybo-Fatieievoi, V. L. Yarotskoho, Kh., Pravo, 2011, T. 1, 656 p.
25. Spasybo-Fatieieva I. V. Aktualni problemy formy pravochyniv (teoretyko-praktychnyi aspekt) (Problems Forms of Contracts (Theoretical and Practical Aspect)), *Pidpriumnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 2002, No 8, pp. 32–36.
26. Blazhivska N. Ye. *Elektronnyi pravochyn u tsyvilnomu pravi Ukrainy* (Electronic Transaction in Civil Law Ukraine), monohrafiia, Za nauk. red. d. yu. n., prof., chl.-kor. NAPrN Ukrainy R. O. Stefanchuka, K.: Alerta, 2014, 240 p.

И. Е. ЯКУБОВСКИЙ

ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ПУБЛИЧНЫХ ЛИЦЕНЗИЙ В СФЕРЕ АВТОРСКОГО ПРАВА И СМЕЖНЫХ ПРАВ

В статье исследован вопрос относительно юридической природы публичных лицензий на использование объектов авторского права и смежных прав (GNU General Public License, Creative Commons, Free Art License и др.). Автор не согласен с тем, что публичные лицензии по своей природе являются договорами присоединения, и приводит аргументы в пользу отнесения их к разряду односторонних сделок. По результатам проведенного анализа сформулированы предложения к законодательству Украины об авторском праве и смежных правах.

Ключевые слова: авторское право, смежные права, публичная лицензия, договор присоединения, односторонняя сделка.

I. E. YAKUBIVSKY

JURIDICAL NATURE OF PUBLIC LICENSES IN COPYRIGHT AND RELATED RIGHTS SPHERE

Problem setting. The article analyzes juridical nature of public licenses for the utility of copyright and related rights objects. First of all such licenses have a place in software sphere. Thus, some public licenses for free software were made

by Free Software Foundation (GNU General Public License, GNU Lesser General Public License etc.). Another non-commercial organization, which was founded for spreading open source software, is Open Source Initiative. But now public licenses are used for other kinds of copyright objects, «*sui generis*» databases and related rights objects (Creative Commons Licenses, Free Art License, Open Database License etc.). That's why exists a necessity to discover the perspectives of using the public licenses according to Ukrainian civil legislation.

Recent research and publications analysis. The following scientists were engaged in research of the specified question: K. Afanasieva, V. Boridchenko, O. Zhylinkova, A. Nersesian, D. Pyliuchenko, O. Shyshka and N. Yarkina.

Paper objective. The purpose of this article is researching juridical nature of the public licenses and making propositions for improvement of Ukrainian legislation about copyright and related rights.

Paper main body. In the scientific works are used different terms: «public licenses», «free licenses», «open licenses» and «copyleft licenses». The Recommendations of Ukrainian State Intellectual Property Service contain the term «free public licenses». We propose to use the term «public licenses», because such licenses are addressed to the undefined users. But license contract give a right for using object to concrete person.

In civil-law literature are represented two opinions about juridical nature of public licenses. Some of the scientists consider that the public licenses are the contracts of adhesion, but other scientists classify public licenses as one-sided deals. We think that in intellectual property law the license is a common term, which include two ways of realization: giving permission for using object to concrete person based on license contract and giving a right for using to the undefined users (public license). That's why the public license is the volition of one person; this license become enforceable from the moment of it giving by licensor and doesn't need acceptance. Therefore it is depended to one-sided deals.

In accordance with art.640 of Ukrainian Civil Code, the contract is concluded from the moment of reception by person who sent an offer the answer about it acceptance. But licensor who has given the public license doesn't get an information about it acceptance from each lesser. Thus described license doesn't have a contractual nature. In despite of that, according to art.1107 of Ukrainian Civil Code, a license and a license contract are represented as different types of the contracts about disposing of intellectual property rights. And the same article of Ukrainian Civil Code fixes a rule that contract about disposing of intellectual property rights must be concluded in literal form, but in another way it will be invalid contract. That's why it becomes a problem to implement the public licenses into national juridical practice. So we propose to exclude the norms about licenses from the Chapter 75 of Ukrainian Civil Code. As a result, the form of the public licenses will be regulated by the general rules about deals form (Chapter 16 of Ukrainian Civil Code).

Conclusions of the research. The author doesn't agree with opinion, that public licenses have a juridical nature of contract of adhesion. Here is made a conclusion, that public licenses are depended to one-sided deals.

Key words: copyright, related rights, public license, contract of adhesion, one-sided deal.